

HET NEST

Elke maandag gaat 'De Standaard' op zoek naar de wortels van cultuurmensen. En hoe die zich vertakt hebben in hun werk.

DE SCHRIJVENDE BROERS
HEERMA VAN VOSS

'Feedback geven is een constant offensief'

De Nederlandse broers Daan en Thomas Heerma van Voss schreven samen een thriller. Hun ouders, allebei schrijvers, lasen mee. **JOYCE DE BADTS**

Vader Arend Jan zet koffie, wijst een foto aan van baby Daan die in de keuken hangt. 'Ik lijk heel vredig, maar in werkelijkheid verging ik van de pijn', zegt Daan. 'Mijn benen groeiden niet goed. Beenbeugels.' Moeder Christien zet ons de merkwaardige combinatie van bananencake en verse visjes voor. Dan verdwijnen de ouders naar boven en is de setting weer zoals die het afgelopen jaar weken aan een stuk is geweest. De broers Heerma van Voss tegenover elkaar aan de keukentafel in het ouderlijk huis. Daar schreven ze samen een boek: *Ultimatum*, een thriller.

Ze noemen hun ouders bij de voor naam, maar dat schijnt iets Amsterdams te zijn. Als kinderen leefden ze in een andere wereld. Intussen hebben ze respectievelijk vier en twee romans op hun palmares. Daan (29) debuteerde op zijn vierentwintigste, Thomas (24) op zijn achttiende. Het tempo waarop ze produceren, is amper bij te houden: naast romans schrijven ze ook korte verhalen, interviews en essays. En nu dus voor het eerst samen. Tijdens een reis door Louisiana groeide het verhaal haast vanzelf. 'In de moerassige gebieden zagen we het voor ons, hoe daar een lijk zou kunnen liggen', vertelt Daan. 'Tijdens de reis hebben we al een goed deel van de plot in elkaar gestoken.'

'Het schrijven hadden we in theorie ook per mail kunnen doen', zegt Thomas, 'maar omdat we ieder een heel andere stijl hebben, wilden we direct op elkaar kunnen reageren. We zochten een plek die niet een van onze huizen zou zijn en waar we wel vrij konden zitten.' 'Neutraal terrein', zegt Daan, 'hoewel dit huis natuurlijk allerminst neutraal terrein is.'

Een huis waarin iedereen schrijft, kan inderdaad geen neutraal domein zijn. In 2013 brachten alle gezinsleden een boek uit. Ook vader Arend Jan, de voormalige VPRO-radiobaas, en moeder Christien Brinkgreve, die hoogleraar sociologie is. Het jaar nadien maakte familie vriend Peter Verhoef een documentaire over de spanningen die daarmee gepaard gaan. In de openingsscène zien we hoe Daan terechtstaat voor een literair tribunaal. De aanklacht: te intieme details verwerkt in zijn roman *De vergeting*. De moeder voelde zich tekortgedaan, de vader vond de werkelijkheid niet accuraat weergegeven. Hun zoon kwam er vanaf met een taakstraf: een brief met excuses aan zijn moeder. 'Dat jouw moederschap in mijn boeken weinig licht heeft gekregen, is juist een teken dat het goed is geweest', schreef hij.

Iedereen personage

Het hele tribunaal was natuurlijk symbolisch en georganiseerd door uitgeverij De Bezige Bij, maar het illustreert wel hoe in het gezin

Daan (l.) en Thomas Heerma van Voss: twee broers, twee schrijvers, elk zijn eigen stijl. © Patrick Post

Heerma van Voss iedereen zich bewust is van het feit dat hij een potentieel personage is. Al kan nu iedereen op beide oren slapen: 'Met dat autobiografische heb ik het wel gehad', zegt Daan. 'Bij *De vergeting* was de herinnering en de jeugd het thema, maar de grenzen van de autobiografie heb ik nu genoeg opgezocht.' 'En voor mij is het sowieso nooit echt aan de orde geweest', zegt Thomas. 'Dat tribunaal was iets van Daan, ik heb nooit zo de behoefte gevoeld jeugdherinneringen van me af te schrijven.'

Een van de dingen die bijblijven uit de documentaire is de figuur van Arend Jan, die zijn strenge buien had. Vooral Daan, de oudste, heeft dat zo ervaren: 'De oudste wordt sowieso strenger opgevoed. En ik was een couveusekindje, die zijn gevoeliger, vatbaarder voor angst. Maar goed, dat is allemaal lang geleden, de vrede is al lang getekend.' Maar nog altijd zijn beide volwassen zonen het zenuwachtigst voor zijn oordeel. Thomas: 'Hij zal minder snel zeggen wat er goed is, wijst als eerste op wat er niet deugt, wat beter

kan. Bij Christien is het anders, ook als ze het heel slecht zou vinden, zou ze nog koffie voor ons zetten. Dat is bij onze vader net iets minder snel het geval.' 'Zij is onvoorwaardelijk, Arend Jan is dat minder', zegt Daan. 'Of zo voelt het toch.'

En toch is juist de vader hun eerste lezer: 'Hij is een onbuigzame lezer, maar wel een hele goeie', zegt Daan. Thomas: 'Taalkundig is hij de scherpste die ik ken.' Daan: 'Hij heeft jaren op een redactie gewerkt, leest daarom op een journalistieke manier. Alles wat neigt naar ongeloofwaardigheid accepteert hij gewoon niet. En daar heb ik meer te maken gehad, omdat ik, meer dan Thomas, de fantasie de vrije loop laat. In een redelijk vroeg stadium zegt hij dan: dit kan niet, ik haak af. Er zijn periodes geweest dat ik dat vervelend vond, die eerlijke en onbarmhartige beoordeling. Maar nu is die kritiek volledig geaccepteerd. Wij geven elkaar allemaal feedback, het is een soort zichzelf in stand houdend offensief.'

Over de rekbaarheid van het begrip fictie is er misschien wel on-

enigheid in het gezin, en zeker als het over autobiografische elementen gaat, speelt zoiets op. 'Maar voor *Ultimatum* was hij juist de perfecte lezer', zegt Daan. 'Zeker voor een thriller moet de plot waterdicht zijn. Ongeloofwaardigheid kun je je niet permitteren.'

Obscure Duitse woorden

Uren wegdrammen over de betekenis van een of ander obscuur Duits woord: is *Werdegang* nou ontwikkeling, of betekent het toch meer ondergang? De jongens vinden het absurdistische karakter van dit soort discussies prachtig. Maar over literatuur of schrijven praten? Nee, dat deden en doen ze onderling bijna nooit, thuis gebeurde het ook niet. 'Het ging meestal over voetbal, films, heel andere onderwerpen', zegt Thomas. 'Dat is nog steeds zo, maar vroeger zeker.' Daan: 'De enige uitzonderingen waren de vrienden van mijn ouders. Een van Arend Jans beste vrienden is Adriaan van Dis, de beste vriendin van onze moeder was toen wij opgroeiden Connie Palmén. Die kwamen vaak over de vloer en dan ging het

Thomas (l.) en Daan: toen al met hun neus in het papier. © rr

altijd ook wel even over boeken. Maar nooit echt uitgebreid en, zeker in het geval van Adriaan, op een relativerende manier. We kwamen er zijdelings wel mee in aanraking, maar ik heb dat nooit als stimulerend ervaren.'

Thomas: 'Ik heb ook nooit gedacht: wauw, daar moet ik ooit bij horen. Mijn god, wat is dat voor wereld, dacht ik, het sprak me niet echt aan. Ik hoorde vooral verhalen over uitgevers en critici, dat zijn ook niet de meest wervende verhalen. Die hele wereld kwam me als een soort wespennest voor. Hoe het dan kan dat ik toch ben beginnen schrijven? Omdat ik dat schrijven zelf uiteindelijk wel heel aangenaam vind. Dat ervoer ik toch toen ik op m'n twaalfde muziekrecensies begon te schrijven. Toen was Arend Jan op een bepaalde manier ook stimulerend. Maar de eerste keer dat ik fictie schreef, heb ik dat wel eerst aan mijn moeder laten lezen. Daarna pas aan mijn vader. Ze waren niet lyrisch, zoals ze dat nooit zijn, maar wel ondersteunend genoeg om er iets aan te hebben. Dat is *De allestafel* geworden, mijn debuut.'

Belachelijk onderscheid

En wat vindt die kritische vader van hun thriller, een genre waar in intellectuele kringen nog weleens op neergekeken wordt? Thomas: 'Hij is een fervent thrillerlezer en hij vindt het genre helemaal niet minderwaardig.' 'Hij vindt het boek echt top en trouwens', zegt Daan, 'iedereen die nog bezig is met het onderscheid tussen literatuur en thriller maakt zich echt belachelijk. Dat was in de jaren negentig al achterhaald. Zo veel goeie romans van de laatste jaren zou je thrillers kunnen noemen en andersom. Aan alle schrijvers die er zo over denken: probeer het zelf eens. Het is echt niet makkelijk.' Sowieso is het nu voor beide broers weer tijd voor een nieuw verhaal, de eigen schrijftafel roept weer. 'Het is leuk als je moeder af en toe een kopje koffie voor je maakt', zegt Thomas, 'maar op den duur wordt het een beetje zielig.' 'Alsof je regressieert', zegt Daan, 'zoals Benjamin Button. Als het nog lang had geduurd, waren we waarschijnlijk als baby geëindigd.'

'Adriaan van Dis en Connie Palmén kwamen vaak over de vloer. Mijn god, wat is dat voor een wereld, dacht ik toen'

'Als ze het slecht zou vinden wat we doen, zou onze moeder nog koffie voor ons maken. Bij onze vader is dat wel even anders'

